

Fejkskolan

lärarhandledning

FEJKSKOLAN

Om serien

”Fejkskolan” är en poddserie som vill utmana vårt kritiska tänkande via populärkulturen. Det finns åtta avsnitt och varje avsnitt är cirka 10 minuter långt.

Temat är drömbilder och skräckbilder i populärkultur, politik och propaganda. Programledaren Anna Charlotta Gunnarson och sidekicken David Silva tar sig med hjälp av kritiskt tänkande förbi de enklaste tolkningarna och belyser hur konst, musik, foton, film och böcker används för att förstärka olika budskap. De ställer ett antal frågor i varje program. Vad är sant – och vad är fejk? Vad är åsikter? Vad är propaganda? Hur ser historieskrivningen ut? Hur kan man analysera den information man stöter på? Vad kan vi lära oss av historien? Hur speglar populärkulturen samhället?

Så här kan du använda serien i undervisningen

Den här radioserien kan användas på flera sätt. Genom att undersöka en specifik händelse kan eleverna dels få reda på en hel del om efterkrigshistoria och samhällskunskap, dels ta del av hur populärkulturen återspeglar detta. Här ges eleverna chansen att se en granskande process och på så sätt själva bli mer medvetna mediekonsumenter. Att kunna skilja fakta från fejk är en utmaning vi alla ofta ställs inför. Därför blir ett källkritiskt förhållningssätt samt medie- och informationskunnighet allt viktigare. Den här serien kan bidra till ett tillämpat

lärande där man utgår ifrån en händelse och låter den visa hur propaganda byggs upp och hur opinionsbildning och nyhetsbevakning går till.

Programmen är helt fristående och det går utmärkt att välja ut bara ett eller några av programmen att arbeta med. Flera av programmen passar dock bra att arbeta med ihop utifrån olika teman och frågeställningar.

Längre fram i den här lärarhandledningen finns ett antal frågor och uppgifter som hör till varje avsnitt. Det är du som lärare som avgör vilka frågor som eleverna ska arbeta med. Frågorna har varierande svårighetsgrad och passar bra både för enskilt arbete och för arbete i par eller mindre grupper. Diskussionsfrågorna kan vara lämpliga att arbeta med utifrån EPA-modellen; Enskilt, Par, Alla. Då får eleverna dels chans att fundera själva innan de diskuterar, dels möjlighet att inom gruppen samla ihop olika tankar och slutsatser. Andra metodförslag för att få eleverna mer aktiva under diskussioner kan vara att stå längs en tänkt linje där linjens ändar representerar olika åsiktytterligheter. Eller en fyrahörnsövning om det finns möjliga alternativa åsikter.

Fejkskolan kopplar väl in i kursplanerna för LgyII, främst för samhällskunskap men även för historia, svenska och bild. Kopplingar till LgyII finns längst bak i den här lärarhandledningen.

INNAN LYSSNING

Eftersom elevers förkunskap kan variera stort kan det vara bra att förbereda eleverna innan ni lyssnar på programmen. Till exempel kan du som lärare i förväg gå igenom de viktiga begrepp som listas nedan till varje avsnitt. Det kan också vara bra att visa bilder på personer eller händelser som presenteras i programmet. Fundera gärna igenom hur det bäst passar din elevgrupp att lyssna på programmen. Tillsammans i grupp? Enskilt, men i klassrummet? Enskilt hemma, som en förberedande uppgift för att arbeta flippat?

UNDER LYSSNING

Att ge eleverna olika uppgifter inför själva lyssnandet kan hjälpa dem att koncentrera sig bättre. Kanske vill de ha listan med centrala begrepp framför sig när de lyssnar? Vissa elever blir hjälpa av att titta på bilder på händelserna eller personerna som det handlar om när de lyssnar.

EFTER LYSSNING

Här följer några generella uppgifter och frågeställningar som passar bra att arbeta med efter varje program, eller när ni har lyssnat på hela serien.

- A. Det är bra att uppmärksamma eleverna på det journalistiska arbetet i varje program. Hur går Anna Charlotta och David tillväga när de ska gräva efter sanningen bakom en historia?
- De går ofta till originalkällorna, bland annat genom att klicka sig vidare i länkarna på Wikipedia.
 - De kontaktar personer som kan vara förstahandskällor.
 - De söker uppgifter via bilder. (Om du högerklickar på bilden så får du fram var den kommer ifrån från början och vem som äger bilden.)
 - De använder många olika källor, och inte bara dem som de hittar på nätet.

Låt eleverna göra egna gräv.

De letar upp artiklar eller filmer på nätet som de undrar över. Något som kan vara för bra för att vara sant, kännas överdrivet, som berättar en fantastisk historia, är chockerande eller som är reklam som lovar mycket ...

Sedan gör eleverna en liknande undersökning som i Fejkskolan. De kan gärna redovisa sitt resultat i form av en podd, till exempel. Exempel på frågor som de kan ställa kring sin historia är vilka personerna är som är med i historien/på bilden/i filmen. När och var ägde händelsen rum? Verkar det finnas ett bakomliggande syfte med att sprida den här informationen? Verkar något photoshoppat?

Uppmana eleverna att använda originalkällor när de kan.

När eleverna har redovisat sina resultat för varandra kan det vara bra att avsluta med en gemensam diskussion där ni tillsammans funderar på hur man kan avgöra om något är fejk eller inte. Vilka konsekvenser får det när man sprider fejkade saker?

- B. Eleverna kan arbeta vidare med konspirationsteorier. Vad betyder begreppet? Varför tror många på konspirationsteorier? Försök hitta olika konspirationsteorier. Vilket syfte kan de ha?
- C. Eleverna kan fördjupa sig i propaganda. De kan undersöka propaganda från olika tider och från olika delar i världen. Vad skiljer dem åt? Vad är likt? Vilka ingredienser ser vi alltid i propaganda? Vilka propagandatekniker används? (spela på känslor, vi-dom, förenklade budskap, yttre fiender, riktat mot en viss målgrupp, upprepning osv.)
- D. Arbeta med teman. Varje program kretsar kring ett tema, men det finns också teman som spänner över flera program.

Tema i respektive program:

- Bilden av Sid och Nancy – könsroller
- Den döda pojken – propaganda och martyrskap
- Kommersiella och kontroversiella ikoner – storytelling och mytbildning
- När Jagger träffade Riefenstahl – att stärka sitt varumärke genom kända människor
- Drakdamen och munkarna – politiska protester och fördomar
- Saturday Night Fiction – falska nyheter och källkritik
- Konst som blandar sig i – konst och politik
- Marx och Trump – riktade budskap och anpassad information

Förslag på övergripande teman

KVINNOBILDER

Låt eleverna arbeta med hur kvinnor porträtteras i medie- och historieskrivning. Jämför Nancy Spungen, Evita Perón, Madame Nhu och Leni Riefenstahl. Hur har de porträtterats? Vilken möjlighet har de själva haft att påverka sin image? Hur skulle deras liv ha skildrats ifall de varit män? Vad är typiskt kvinnligt och manligt?

UTSEENDE, SKÖNHET OCH UNGDOM

Hur påverkar någons utseende vad vi tycker om den personen? Hur har bilder manipulerats genom tiderna för att förstärka någons persona? Jämför bilderna av Pavel Morozov, Evita Perón, Che Guevara, Sid Vicious och Nancy Spungen. Hur påverkade deras ålder, utseende och klädstil deras image?

ATT SKAPA MYTEN OM SIG SJÄLV

Hur arbetade Evita Perón, Che Guevara, Madame Nhu och Leni Riefenstahl för att skapa en bild av sig själva som de ville visa upp?

FEJK

Vilka historier är helt påhittade i serien – och i vilket syfte?

Uppgifter till respektive avsnitt

Bilden av Sid och Nancy – om könsroller i media

CENTRALA BEGREPP:

normer, könsroller, mytbildning, punk, stilbildare, ikon

FRÅGOR OCH UPPGIFTER

1. Vad får du reda på om Sid Vicious och Nancy Spungen i programmet? Vilka var de? Hur beskrivs de ofta? Ta gärna reda på mer om dem.
2. Varför döps järven till Sid? Finns det något djur som döpts till Nancy?
3. Vad sägs om parets utseende i programmet? Vad kan utseendet ha spelat för roll för Sids och Nancys status och mytbildning? Diskutera.
4. Bilden av Nancy Spungen som en galen groupie och Sid Vicious som en cool punkikon lever kvar än idag. Varför är det så? Vilka exempel ges i programmet? Diskutera.
5. I programmet nämns fler kvinnor som sägs ha förstört för män och varit den "onda" eller "skyldiga" i förhållandet. Vilka? Vad får ni reda på om dem i programmet? Ta gärna reda på mer om dem. Diskutera den här historieskrivningen. Är den sann, vinklad eller fejk? Hur kommer det sig att historien skrivs på det här sättet?
6. Sid och Nancy dog unga. Spelar detta faktum roll för hur mytbildningen ser ut kring dem? Diskutera.
7. Ett normkritiskt perspektiv innebär att man synliggör och ifrågasätter normer. Vad finns det för normer kring våra könsroller och vad händer om du bryter dem? Diskutera Sid och Nancy utifrån ett normkritiskt perspektiv.
8. Hur kommer det sig att vissa kändisar väcker vår empati, hur de än betar sig? Varför vill vi spegla oss i männ-

iskor som går över alla gränser och förstör för sig själva och andra - bara för att de är tjusiga och har rätt attityd? Vilka kändisar kommer undan med uppträdanden vi aldrig skulle acceptera av andra människor? Finns det skillnad mellan män och kvinnor? Diskutera.

FÖRDJUPNING

- A. Ta reda på mer om punken. När uppkom den? Vad stod den för? Hur lät musiken? Vad handlade texterna om? Vilka uttryck i kläder och utseende fanns?
- B. Sex Pistols var ett band som skapades av Malcolm McLaren. Bandet blev berömt och en symbol för punken. Andra menar att Sex Pistols aldrig ens kunde vara punk på riktigt. Vad kan de mena med det? Ta reda på mer.
- C. Nancy Spungen dödades 1978 på Hotel Chelsea, ett känt hotell i New York. Ta reda på mer om det hotellet. Vilka har bott där? Vad har hänt där? Fundera på om det spelade någon roll att det var just där som Nancy Spungen mördades.
- D. Hur skildras kvinnor och män i populärkulturen och i historieskrivningen? Försök hitta fler exempel på händelser där kvinnan ses som den skyldiga. Finns det även exempel på män som anklagas för att ha orsakat att band har splittrats, konstnärskap har förstörts eller att karriärer har dalat?
- E. Sök efter bilder på Sid och Nancy. Hur avbildas de? I vilka positioner står de och vad representerar det? Är de bildens objekt eller subjekt? Alltså är hen någon som betraktas, sexualiseras och värderas av andra, eller en individ med kontroll och egna åsikter och tankar?
- F. Arbeta gärna vidare med bildanalys kring könsstereotyper. Plocka

fram bilder av män och kvinnor, gärna inom samma yrken, t ex politiker, musiker och journalister. Ni kan också välja någon tv-serie och studera män och kvinnor i den. Jämför dem. Framställs hen som expert? I vilken miljö är personen avbildad? Ur vilken kameravinkel? (Ser vi ner eller upp på personen?) Är personen aktiv eller passiv? Osv. Vad kan det här ha för inverkan på synen på män och kvinnor? Diskutera.

Tips på fler källor

BOK: Inte som andra döttrar av Deborah Spungen (Nancys mamma)

FILMER: The filth and the fury och Who killed Nancy?

Den döda pojken – om personer som propaganda

CENTRALA BEGREPP:

propaganda, storytelling, förebild, kommunism, myt, martyr, konst, pionjär, historiebruk, censur, diktatur, historiska källor

FRÅGOR OCH UPPGIFTER

1. Återberätta historien om Pavel Morozov. Vad får du veta i programmet? Sök gärna vidare efter mer information om honom.
2. Att manipulera porträtt och bilder är inget nytt. Anna Charlotta och David tittar på olika foton av Pavel i programmet. Bildsök efter honom på nätet. Vad ser du? Hur porträtteras han? Hur skiljer sig de olika bilderna åt?
3. Vilken betydelse kan historien om Pavel ha haft för den sovjetiska propagandan? Diskutera.
4. Pavel avporträtteras ofta med ungdomspionjärernas scarf. Varför då? Ta reda på mer om den ungdomsorganisationen. Finns det liknande exempel från andra länder och tider?

5. Pavel är en symbol för politiskt martyrskap. Vad betyder ordet martyr? Ge exempel på andra kända martyrer.
6. Vilka exempel på hyllningar till Pavel Morozov berättar de om i programmet? Varför tror du att berättelsen om honom finns i så många olika varianter? Fundera tillsammans.
7. Spelar det någon roll att Pavel dog så ung? Vilken roll spelar ungdom i propaganda? Diskutera.
8. Varför används personer som moraliska kompasser? Varför anser man att de behövs? Diskutera.
9. Spelar det någon roll om historien om Pavel är sann eller inte? Diskutera.
10. Sovjetunionen var en diktatur där censur och straff för avvikande åsikter var vanligt. Hur kan det ha påverkat berättelsen om Pavel? Diskutera.
11. Vad är propaganda? Hur fungerar det? Vad säger de i programmet? Hur skiljer sig propaganda från reklam och PR, till exempel? Behöver propaganda vara ond? Ge några exempel på propaganda vi möter idag.
12. I programmet hör du en lista med fem propagandatekniker som Statens medieråd har satt ihop. Återge den listan.
13. Förut var det inte lätt att få tag på information i Sovjetunionen. Idag har vi tillgång till precis hur mycket information som helst. Men betyder det att det är lättare att få reda på fakta och sanning idag? Diskutera!

FÖRDJUPNING

- A. Ta reda på mer om Sovjetunionen och om kommunismen. Jämför med andra stora kommunistiska länder, till exempel Kuba, Nordkorea eller Kina. Vilka likheter och skillnader finns?
- B. KGB var Sovjetunionens underrättelsetjänst. Ta reda på mer om KGB och hur de arbetade. Finns och fanns liknande organisationer i andra länder?

- C. I programmet spelar de en sång i bakgrunden. Den heter Hymn till Sovjetunionen. Ta reda på mer om den.

Tips på fler källor

Myndigheten Forum för levande historia har mycket material om Sovjetunionen på sin hemsida. Besök även gärna någon av deras utställningar. De finns på fler platser i Sverige.

Kommersiella och kontroversiella ikoner – storytelling och mytbildning

CENTRALA BEGREPP:

ordval, revolutionär, mördare, frihetskämpe, ikon, drömbild, idealisering, storytelling, medialisering, hjälte, propaganda, mediestrategi

FRÅGOR OCH UPPGIFTER

1. Vad får du reda på om Che Guevara i programmet? Ta gärna reda på mer själv.
2. Hur byggde Che Guevara bilden av sig själv? Vad gjorde han för att få folk att se honom på ett visst sätt?
3. Che Guevara kallas för olika saker. Revolutionär, frihetskämpe, mördare är några. Vilka olika sätt finns det att se på Guevara? Vilken uppfattning om honom får du när du gör research? Jämför med en klasskamrat.
4. Fundera på hur ordval kan påverka vilken bild man får av en person eller händelse. Försök hitta fler exempel på detta. I Israel–Palestinakonflikten brukar olika ord användas för samma företeelse, börja gärna leta där.
5. Vad tror du Che Guevara hade tyckt om den kommers som finns kring hans namn? Hade han förkastat den eller välkomnat den?
6. Vad får du reda på om Evita Perón i programmet? Ta gärna reda på mer själv.
7. Hur byggde Eva Perón bilden av sig själv? Vad gjorde hon för att få folk att

se henne på ett visst sätt?

8. Hur hänger censur ihop med Perón och Guevara?
9. Vilka fler likheter och skillnader ser du mellan Perón och Guevara?
10. Googla på bilder av Perón och Guevara. Beskriv dem.
11. Att både Perón och Guevara dog unga. Kan det ha spelat roll för bilden av dem? Hur då?
12. I programmet säger de att Perón och Guevara var bra på storytelling. Vad är det? Hur skiljer sig storytelling från mytbildning? Eller är det samma sak? Resonera.

FÖRDJUPNING

- A. Vad är Ciudad Evita? Ta reda på mer!
- B. Det finns en historia om baskern som Guevara bär på många foton. Försök ta reda på mer. Finns det andra klädesplagg som folk har burit och som är ikoniska?
- C. Jesus ska ha varit 33 år när han dog. Sätt upp en tabell där du jämför dessa tre personer och deras liv, så som vi känner till det. Finns det likheter? Skillnader? Diskutera. Kan man ens jämföra Jesus med Perón och Guevara? Varför? Varför inte?

Fler källor

Dagbok från en motorcykel, film
Evita, film

När Jagger träffade Riefenstahl – att odla sin image med hjälp av stjärnor

CENTRALA BEGREPP:

makt, propaganda, feminism, politiker, nazism, förstahandskälla, image, kändisar, konst, film, historiebruk, historiska källor

FRÅGOR OCH UPPGIFTER

1. Leni Riefenstahl och Mick Jagger poserar tillsammans på ett foto från 1974. I vilket sammanhang? Vad får vi veta i programmet om bakgrunden till bilden? Bildsök gärna efter fotot!
2. Varför ville Mick Jagger posera med Leni Riefenstahl? Vilken relation verkar han ha haft till henne? Forska gärna vidare själva.
3. Vem var Leni Riefenstahl? Vad får du veta i programmet? Forska gärna vidare själv.
4. Vad vet du om Mick Jagger? Ta reda på mer.
5. Leni Riefenstahl ville gärna omge sig med kändisar. Varför då? Vad säger de i programmet?
6. I programmet pratar de om dragningskraften mellan kultur och politik. Hur beskrivs detta fenomen i programmet? Tror du att det stämmer? Fundera.
7. Vem vann mest på att de fotades ihop, Riefenstahl eller Jagger? Vad tror du? Motivera!
8. Ge exempel på andra politiker och kändisar, tex. musiker och skådespelare, som har samarbetat och förstärkt varandra. Det kan handla om kampanjsånger, uttalanden i sociala medier osv.
9. Leni Riefenstahl ville framställa sig som omedveten om nazismen. Men var hon det? Vad tror du? Kan man avsvära sig ansvarsfrihet för att man inte vet något? Eller har man tvärtom en skyldighet att veta? Diskutera.
10. Anna Charlotta funderar i programmet över hur propaganda funkar. Hur beskriver hon det? Sök på ordet propaganda och skriv med egna ord vad ordet betyder och hur propaganda används och fungerar.

FÖRDJUPNING

- A. Många kända politiker och ledare har varit bra på att odla bilden av sig själva. Hitler lät till exempel tidningar göra hemma hos-reportage i hans hus för att bygga sin image. Det finns andra sätt för ledare att påverka bilden av dem själva, som t ex tagna namn, statyer, porträtt osv. Några som också var bra på detta var Che Guevara och Evita Perón, som du kan höra mer om i ett annat avsnitt av Fejkskolan. Försök komma på fler exempel, skriv ner det du finner med egna ord. Presentera de olika personerna för varandra. Det kan både handla om historiska personer och nutida. Diskutera sedan vilken roll det kan spela att makthavare porträtteras som stjärnor.

Drakdamen och munkarna – protester och fördomar

CENTRALA BEGREPP:

protest, fördomar, munk, buddism, Asien, stereotyper, diktatur

FRÅGOR OCH UPPGIFTER

1. Bildsök på omslaget till Rage against the machines album från 1992. Beskriv omslaget. Vad inger det för känsla?
2. Bilden togs 1963 i Sydvietnam. Återberätta med egna ord vad du får veta i programmet om bakgrunden till bilden. Googla gärna vidare själv. Vilken händelse visar bilden? Vad hade lett fram till att en munk tänder eld på sig själv? Vad fick publiceringen av bilden för effekt?
3. Varför tror du att Rage against the machine valde just denna bild på sitt album, trettio år efter att bilden publicerats? Fundera tillsammans.
4. När är det okej att använda tragiska bilder i konst? Skulle det vara okej att använda en bild på lidande männ-

iskor i Syrien till ett bokomslag idag? Eller låta bilder av drunknade båtflyktingar pryda omslaget på en skiva? Diskutera!

5. Vem var Madame Nhu? Återberätta vad du får veta om henne i programmet.
6. Varför vill inte de vietnameser som blir tillfrågade i programmet uttala sig om Madame Nhu? Vad tror du?
7. Madame Nhu kallades för Dragon Lady. Detta är ett uttryck för att det länge har ansetts legitimt att skämta om och driva med asiater och asiatisk kultur. Vilka exempel på detta hör du i programmet?
8. Hur kommer det sig att det verkar ha varit mer okej att använda stereotyper och fördomar mot just Asien? Fundera tillsammans!

FÖRDJUPNING

- A. Ta reda på mer om Vietnams historia. Varför var landet uppdelat? Varför blev det senare krig i landet? Hur gick det sedan? Hur är det i Vietnam idag?

Saturday Night Fiction – om falska nyheter och källkritik

CENTRALA BEGREPP:

Falsa nyheter, new journalism, politisk musik, redaktionella texter, ansvarig utgivare, osanningar, misstroende, konspirationsteorier

1. Saturday Night Fever var en film som fick ett stort genomslag när den kom 1977. Ta reda på mer om filmen. Handling, huvudkaraktär, tema, skådespelare osv. Har du sett den? Dina föräldrar? Fråga gärna någon som var ung när filmen kom, hur den personen upplevde den.
2. Filmen bygger på en artikel i tidningen New York. Artikeln beskrev fenomenet disco. Men hur uppstod bakgrundshistorien till Saturday

- Night Fever egentligen? Vad får du reda på i programmet?
3. "Kolla aldrig en bra story", säger Anna Charlotta och David skämtsamt i programmet. Spelar det inte någon roll om en bra historia är sann eller inte? Diskutera!
 4. I programmet talas det om new journalism. Vad är det?
 5. Hur kan man avgöra om det man läser är fakta eller åsikter? Ta reda på vad följande ord betyder och hitta exempel på varje textform.
 - a. Ledarsida
 - b. Krönika
 - c. Reportage
 - d. Artikel
 - e. Notis
 - f. Faktaruta
 - g. Kåseri
 - h. Recension
 - i. Debattartikel
 - j. Insändare
 6. Vad är en ansvarig utgivare? Vilka medier har en ansvarig utgivare och vilka har det inte? Vilken skillnad kan detta göra?
 7. Internetstiftelsen i Sverige, IIS, har listat fem konsekvenser av att osanningar sprids. Dessa är:
 - a. Misstron ökar mot politiska processer och skadar demokratin.
 - b. Det kan skapa personliga trauman för de utgångna.
 - c. Man spär på misstänksamheten mot vissa grupper i samhället.
 - d. Man bidrar till lägre förtroende för informationskällor.
 - e. Konspirationsteorier får lättare fäste.
 8. Försök hitta exempel på osanningar som har fått en eller flera av dessa konsekvenser, antingen i nutid eller dåtid.

FÖRDJUPNING

- A. I programmet pratar de om att den vite skådespelaren John Travolta skapade legitimitet till discon. Filmen gjorde musikstilen till mainstream, vilket alltså var långt ifrån den undergroundrörelse där den hade sitt ursprung. Samma sak brukar sägas om rocken. Elvis legitimerade den musikstil som dittills företräddes hade varit utövad av svarta musiker. Ta reda på mer om detta. Hur kopplar detta till politik och rasism?
- B. En av de främsta företrädarna för new journalism var Truman Capote. Han skrev boken *In cold blood*, där han skriver skönlitterärt om en verklig händelse. Den här boken har också filmatiserats. Ta reda på mer! Läs gärna boken och/eller se filmen.

Konst som blandar sig i – politik, satir och samhällsdebatt

CENTRALA BEGREPP:

vården, ultranationalism, feminism, sexism, rasism, diktatur, censur, konstnärligt och etiskt förhållningssätt, tolkning, kreativ process, forumteater, konceptuell konst, performance, installation

1. Vem är Lilla Lovis? Hur kom det sig att hon skapade detta alter ego? Känner du till henne sedan tidigare?
2. I programmet får du flera exempel på konceptuell konst. Vad innebär detta begrepp?
3. Vad är forumteater?
4. Anna Odell, Makode Linde, Jonas Staal och Augusto Boal är konstnärer som förekommer i programmet. Vad får du veta om dem i programmet? Dela upp er i grupper om fyra där var och en får en person att ta reda på mer om. Fokusera gärna på den debatt de skapat kring sin konst och vad de själva velat säga med den.

Vilka argument för och emot konst ser ni? Berätta sedan för varandra om personerna. Jämför dem. Vad skiljer dem åt? Vad har de gemensamt?

5. Vad är konst? Vad krävs för att något ska få räknas som konst? Eller finns det ingen gräns? Har du någon egen uppfattning?

FÖRDJUPNING

- A. Det finns förstås många fler som arbetar med konceptuell konst för att på så sätt föra fram olika budskap. Några exempel är Studio Total, Núria Güell, Lars Vilks, Marcel Duchamps, Yoko Ono och Marina Abramovich. Ta reda på mer om dem.
- B. Vilken roll kan konst spela i en diktatur? I en demokrati? Diskutera!
- C. Augusto Boal lade grunden för forumteatern. Den har du säkert stött på i skolan någon gång. Sätt upp er egen föreställning, kanske i mindre grupper. Spela upp föreställningarna för övriga klassen och se till att de är aktiva och går in och deltar och styr handlingen. Låt gärna föreställningarna kretsa kring politisk konst eller yttrandefrihet.

Marx och Trump – om riktade budskap och anpassad information

CENTRALA BEGREPP:

valkampanj, riktade budskap, humor, målgrupper, some, Cambridge Analytica, algoritmer, flöden, ordval, microtargeting, kampanj, spetsa, personlig information på nätet, marknadsföring, visioner, vallöften

FRÅGOR OCH UPPGIFTER

1. Hur arbetade Bröderna Marx med sin humor? Vilka metoder använde de? Återberätta.
2. Ta reda på mer om bröderna Marx och titta gärna på något klipp ur någon av de filmer de gjorde. Är det

fortfarande kul?

3. I programmet liknas metoden bröderna Marx använde med Trumps valkampanj. Hur då? Återberätta. Använd begreppen Project Alamo, microtargeting, algoritmer, flöden, Cambridge Analytica, ordval och riktade budskap.
4. I programmet pratar de om att ledare ofta presenteras tillsammans med sin partner. Vad är anledningen till det?
5. En del av Trumps kampanj gick ut på att svartmåla Hillary Clinton och få folk att avstå från att rösta på henne. Varför då? Hur förklarar Emma Frans, epidemiolog och medieforskare, kraften i negativa budskap?
6. Kan du komma på egna exempel på situationer där du har uppfattat negativa budskap starkare än positiva? Fundera.

FÖRDJUPNING

- A. Anna Charlotta nämner kort att vi har fått en ny datalag och den heter GDPR. Vad är det för lag? Ta reda på mer om den.
- B. Det finns fler kampanjer, folkomröstningar och allmänna val där anpassade budskap använts på olika sätt. Försök komma på några exempel och ta reda på lite mer om dem. Hur var det till exempel med riksdagsvalet i Sverige 2018?
- C. Fördjupa er i riktade valkampanjer och riktade budskap genom att titta på avsnitten Ekonomi - pengar, makten och demokratin och Viral påverkan i serien Perspektiv på världen på UR Skola. Arbeta gärna vidare med de arbetsblad som finns till programmet.
- D. Hur har politiska kampanjer sett ut historiskt? Titta till exempel på filmen Skattefria Andersson som är Socialdemokraternas valfilm från 1954. Den finns på Youtube och är 36 minuter

lång! Fundera på om det skulle gå att göra en sådan lång kampanjfilm idag. Vilket budskap har filmen? Hur stämmer det överens med Socialdemokraternas politik av idag?

Tips på fler källor

BÖCKER

Larmrapporten av Emma Frans
Tror du att du kan förändra världen utan att anstränga dig? av Stina Oscarson

Kopplingar till Lgy11

Samhällskunskap – kursplan

Ämnets syfte

Vidare ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur samhället påverkas av digitalisering. --- Eleverna ska ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt till samhällsfrågor och en förståelse av det vetenskapliga arbetet med samhällsfrågor. --- Ett komplext samhälle med stort informationsflöde och snabb förändringstakt kräver ett kritiskt förhållningssätt och eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla ett sådant. Det omfattar förmåga att söka, strukturera och värdera information från olika källor och medier samt förmåga att dra slutsatser utifrån informationen.

- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

SAMHÄLLSKUNSKAP 1B

- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta

information från källor i digital och annan form.

SAMHÄLLSKUNSKAP 2 OCH 3

- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källhänvisning enligt vanliga system.

Historia – kursplan

Ämnets syfte

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.
- Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

HISTORIA 1B

- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial, i digital och annan form, utifrån källkritiska kriterier och metoder.

HISTORIA 2A OCH 2B

- Granskningar och tolkningar av historiskt källmaterial, till exempel arkivmaterial, pressmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av historiska frågeställningar.

- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.

Svenska - kursplan

Ämnets syfte

- Kunskaper om den retoriska arbetsprocessen, dvs. att på ett strukturerat och metodiskt sätt planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation i övrigt.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

SVENSKA 1

- Bearbetning, sammanfattning och kritisk granskning av text. Citat- och referatteknik. Grundläggande källkritik. Frågor om upphovsrätt och integritet vid digital publicering.

Bild - kursplan

Ämnets syfte

- Förmåga att se, analysera, tolka och samtala om olika typer av bilder. Förmåga att använda ämnesområdets språk och etablerade begrepp för att förklara och värdera eget och andras bildarbete samt andra visuella företeelser.
- Kunskaper om bildens funktion och användningsområden i samhället, i nutida, historiskt, nationellt och internationellt perspektiv.
- Kunskaper om hur bilder och visuella framställningar uttrycker stämningar, betydelser och berättelser i olika genrer.
- Kunskaper om etiska förhållningssätt, lagar och andra bestämmelser om upphovsrätt och arbetsmiljö som gäller för området.